

Universal Declaration of Human Rights - Yiddish, Eastern

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

אלוועלטלעכע דעקלאַראַציע פֿון מענטשנרעכט

גוטגעהייסן און פראָקלאַמירט ווי רעזאָלוציע **A 217 (3)** פֿון דער אַלגעמיינער פֿאַרזאַמלונג פֿון די פֿאַראייניקטע פֿעלקער, **10 דעצעמבער, 1948**.

הקדמה

היות ווי דער סאַמער גרונט פֿון פֿרייהייט, יושר, און שלום אויף דער גאַרער וועלט באַשטייט פֿון אָנערקענען דעם תּוּכִּיּקִין פֿבֿוד און די גלייכע און נײַטאָיבערטראָגלעכע רעכט פֿון אַלע מיטגלידער פֿון דער מענטשישער משפּחה,

היות ווי איגנאַרירן און ביטול צו די מענטשנרעכט האָבן גורם געווען באַרבאַרישע אַקטן וואָס האָבן אָנגעוואָרפֿן אַ גרויל אויף אַלע מענטשן, און היות ווי די העכסטע האָפֿנונג פֿון די אומות העולם איז אַז די צייט זאָל אָנקומען ווען מענטשן זאָלן געניסן פֿון פֿרייהייט, אי פֿון רעדן אי פֿון גלויבן, און קיינער זאָל נישט ליידן פֿון קיין מורא אָדער נויט,

היות ווי געזעץ און יושר מוזן פֿאַרטיידיקן מענטשנרעכט, טאָמער מען וועט זיך אין נויט נעמען רעבעלירן קעגן טיראַניע און באַדריקונג,

היות ווי דערמוטיקן די אַנטוויקלונג פֿון פֿרינטלעכע באַציונגען צווישן לענדער איז אַן עיקר,

היות ווי די פֿעלקער פֿון די פֿאַראייניקטע פֿעלקער האָבן אין זייער טשאַרטער אונטערגעשריבט זייער גלויבן אין גרונטלעכע מענטשנרעכט, אין דעם פֿבֿוד און ווערט פֿון יעדן מענטש, און אין די גלייכע רעכט פֿון מענער און פֿרויען, און היות ווי זיי האָבן באַשלאָסן דערמוטיקן געזעלשאַפֿטלעכע פראָגרעס און בעסערע לעבנס־שטייגערס,

היות ווי די פֿעלקער מיטגלידער האָבן געטאָן אַ נדר מיטצואַרבעטן מיט די פֿאַראייניקטע פֿעלקער און ווייטער צו דערמוטיקן אַלוועלטלעכע דרך־ארץ און אָפהיטן מענטשנרעכט און גרונטלעכע פֿרייהייט,

היות ווי אַלע דאָרפֿן פֿאַרשטיין דײַאַ רעכט און פֿרייהייטן פֿדי דער נדר זאָל מקוים ווערן,

אַט דערפֿאַר

פראָקלאַמירט די אַלגעמיינע פֿאַרזאַמלונג

דײַאַ אַלוועלטלעכע דעקלאַראַציע פֿון מענטשנרעכט ווי אַ מאָס און אַ ציל פֿאַר אַלע אומות און אַלע פֿעלקער, פֿדי יעדער מענטש און יעדער אינסטאַנץ זאָל האָבן אַלעמאָל אין זינען דײַאַ דעקלאַראַציע, און וועט זיך מיען, דורך לערנען און דערצייען, צו דערמוטיקן דאָס אָנערקענען פֿון די רעכט און די פֿרייהייט, און אַז זיי זאָלן אָננעמען מיטלען, סײַ נאַציאָנאַלע סײַ אינטערנאַציאָנאַלע, צו פֿאַרזיכערן דאָס אַלוועלטלעכע אָנערקענען און אָפהיטן, סײַ צווישן די פֿעלקער פֿון מיטגליד־לענדער, סײַ צווישן די מענטשן וואָס אונטער זייער השפּעה.

אַרטיקל 1

יעדער מענטש ווערט געבוירן פֿריי און גלייך אין פֿבֿוד און רעכט. יעדער ווערט באַשאַנקן מיט פֿאַרשטאַנד און געוויסן; יעדער זאָל זיך פֿירן מיט אַ צווייטן אין אַ געמיט פֿון ברודערשאַפֿט.

אַרטיקל 2

יעדער איז באַרעכטיקט אויף די אַלע רעכט און פֿרייהייט וואָס שטייען געשריבן אין אַט דער דעקלאַראַציע, נישט געקוקט אויף וואָסער־ניט־איז אונטערשייד, זאָל זיין פֿאַלק, הויטפֿאַרב, לשון, רעליגיע, פּאַליטישע אָדער אַנדערע געדאַנקען, נאַציאָנאַליטעט, קולטור, פֿאַרמאָג, געבורט, אָדער וואָסער־ניט־איז אַנדערן סטאַטוס.

נאָכמער, טאָר נישט זיין קיין אונטערשייד צוליב דער פּאַליטישער, געזעציקער, אָדער אינטערנאַציאָנאַלער לאַגע פֿון דעם לאַנד וווּ ער וווינט, זאָל דאָס לאַנד זיין אומאָפהענגיק, אָפהענגיק, אָדער אונטער וואָסער־ניט־איז באַגרענעצטער סווערעניטעט.

אַרטיקל 3

יעדער האָט רעכט אויף לעבן, פֿרייהייט, און פערזענלעכער פֿארזיכערונג.

אַרטיקל 4

קיינעם טאָר מען ניט האַלטן אין קנעכטשאַפֿט צי שקלאַפֿערייַ; דאָס שקלאַפֿערייַ און דער שקלאַפֿן־האַנדל זאָלן זיין שטרענג פֿאַרבאָטן אין אַלע פֿאַרמען.

אַרטיקל 5

קיינעם טאָר מען ניט פיניקן אָדער אויסשטעלן אויף אַ שטראָף וואָס זאָל זיין אוממענטשלעך, אַחזריותדיק, אָדער דעגראַדירנדיק.

אַרטיקל 6

יעדער האָט אומעטום דאָס רעכט אויף דעם, מען זאָל אים אָנערקענען ווי אַ מענטש לויטן געזעץ.

אַרטיקל 7

אַלע מענטשן זיינען גלייך לויטן געזעץ, און עס קומט אַלע, אָן אונטערשייד, גלייכע שוץ לויטן געזעץ. אַלע זיינען באַרעכטיקט אויף אַ גלייכער שוץ קעגן וואָסער־ניט־איז דיסקרימינאַציע וואָס זאָל ברעכן די־אָ דעקלאַראַציע און קעגן אויפֿרייצונג אויף אַזאַ דיסקרימינאַציע.

אַרטיקל 8

יעדער האָט דאָס רעכט אויף צו ווענדן זיך צו די געהעריקע נאַציאָנאַלע געריכטן צוליב וואָסער־ניט־איז אַקטן וואָס האָבן אים אָפּגעזאָגט די גרונטלעכע רעכט וואָס זיינען אים באַוויליקט לויט דער קאָנסטיטוציע צי געזעץ.

אַרטיקל 9

קיינעם טאָר מען ניט אַרביטראַריש אַרעסטירן, האַלטן אין געפֿענגעניש, אָדער פֿאַרשיקן פֿון זיין לאַנד.

אַרטיקל 10

יעדער האָט אַ רעכט, אין פֿולער גלייכקייט, אויף אַ יושרדיקן, עפֿענטלעכן פֿאַרהער פֿון אַן אומאָפּהענגיקן, אומפֿאַרטייַשן געריכט ביים גערעכנט ווערן זיינע רעכט און פֿאַרנטוואָרטלעכקייטן, און ווען מען באַטראַכט וואָסער־ניט־איז קרימינעלע באַשולדיקונג וואָס ווערט אים פֿאַרוואָרפֿן.

אַרטיקל 11

1. יעדער וואָס מען באַשולדיקט אין אַ פֿאַרברעכן האָט אַ רעכט אויף דעם וואָס מען זאָל אים דן זיין לכּף זכות ביז מען וועט אים געפֿינען שולדיק לויטן געזעץ אין אַן עפֿענטלעכן פּראָצעס אויף וועלכן ער האָט אַלע נייטיקע גאַראַנטיעס אויף זיין פֿאַרטיידיקונג.

2. קיינעם טאָר מען ניט געפֿינען שולדיק צוליב וואָסער־ניט־איז אַקט צי דורכלאָז, וואָס מען האָט ניט גערעכנט פֿאַר קיין נאַציאָנאַלן צי אינטערנאַציאָנאַלן איבערשפּרייט ווען מ'איז עס באַגאַנגען. מען טאָר אויך ניט אַרױפֿלייגן קיין גרעסערע שטראָף איידער די, וואָס איז געווען גילטיק צו דער צייט ווען מע איז באַגאַנגען דעם איבערשפּרייט.

אַרטיקל 12

קיינעם טאָר מען ניט שטערן די פריוואַטקייט, די משפּחה, די היים, אָדער די קאָרעספּאָנדענץ. קיינעם פֿבֿוד צי שם טאָר מען ניט אַטאַקירן. יעדער האָט אַ רעכט אויף דער שוץ פֿון געזעץ קעגן אַזעלכע שטערענישן אָדער אַטאַקעס.

אַרטיקל 13

1. יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרייהייט פֿון באַוועגונג און וווינאַרט צווישן די גרענעצן פֿון יעדער מלוכה.

2. יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרלאָזן וואָסער־ניט־איז לאַנד, אַרייַנגערעכנט זיין אייגן לאַנד, און זיך צוריקקערן אין זיין אייגן לאַנד.

אַרטיקל 14

1. יעדער האָט אַ רעכט אויף בעטן און זיך אויסניצן מיט אַזיל פֿון פֿאַרפֿאַלגונג אין אויסלאַנד.

2. דאָס דאָזיקע רעכט איז ניט גילטיק אין פֿאַל פֿון פּראָקורירונגען וואָס קומען לעגטיים אַרויס פֿון נאַצי־פּאָליטישע פֿאַרברעכנס, אָדער פֿון אַקטן וואָס זיינען אַקעגן די צילן און פּרינציפֿן פֿון די פֿאַראייניקטע פֿעלקער.

אַרטיקל 15

1. יעדער האָט אַ רעכט אויף אַ נאַציאָנאַליטעט.

2. מען טאָר ניט צונעמען בײַ קיינעם זײַן נאַציאָנאַליטעט אָדער אָפּזאָגן דאָס רעכט איבערצובײַטן זײַן נאַציאָנאַליטעט.

אַרטיקל 16

1. דערוואַקסענע מענער און פֿרויען, ניט געקוקט אויף פֿאַלק, נאַציאָנאַליטעט, אָדער רעליגיע, האָבן אַ רעכט אויף מאַן־ווייב לעבן און אויפֿהאַדעווען אַ משפּחה. זיי זיינען באַרעכטיקט אויף גלייכע רעכט בנוגע מאַן־ווייב־לעבן, בשעת זיי זיינען מאַן און ווייב, און ביים צעשיידן זיך פֿון דער זיוועגשאַפֿט.

2. בלויז מיט דער פֿרייער און פֿולער הסכמה פֿון חתן און פֿלה קען מען אַריין אין זיוועגשאַפֿט.

3. די משפּחה איז דאָס נאַטירקלעכע און גרונטלעכע איינס פֿון דער געזעלשאַפֿט און איז באַרעכטיקט אויף שוץ דורך דער געזעלשאַפֿט און דורך דער מלוכה.

אַרטיקל 17

1. יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרמאָגן האָב־און־גוטס, אי אַליינס אי אין שותפות מיט אַנדערע.

2. פֿון קיינעם טאָר מען ניט אַרביטראַריש אַוועקנעמען זײַן האָב־און־גוטס.

אַרטיקל 18

יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרייהייט פֿון טראַכטן, געוויסן, און רעליגיע. דאָס רעכט נעמט אויך אַריין די פֿרייהייט אויף איבערבייטן רעליגיע און גלויבן און די פֿרייהייט, אָדער אַליין אָדער בשותפות מיט אַנדערע, אָדער עפֿענטלעך אָדער ביחידות, אַרויסווייזן די רעליגיע אָדער גלויבן דורך לערנען, פּראָקטיק, תּפֿילה, און אַפּריכטונגען.

אַרטיקל 19

יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרייהייט פֿון מיינונג און זיך אויסדריקן. דאָס רעכט נעמט אַריין פֿרייהייט צו האָבן מיינונגען אָן שטערונגען און צו זוכן, באַקומען, און איבערגעבן אינפֿאָרמאַציע און געדאַנקען דורך וואָסער־ניט־איז מעדיום, ניט געקוקט אויף לאַנדגרענעצן.

אַרטיקל 20

1. יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרייהייט פֿון פֿרידלעכער פֿאַרזאַמלונג און פֿאַראייניקונג.

2. קיינעם טאָר מען ניט צווינגן צו ווערן אַ מיטגליד פֿון וואָסער־ניט־איז פֿאַרבאַנד.

אַרטיקל 21

1. יעדער האָט אַ רעכט אויף אָנטייל נעמען אין דער רעגירונג פֿון זײַן לאַנד, אָדער דירעקט אָדער דורך פֿריי אויסגעקליבענע רעפרעזענטאַנטן.

2. יעדער האָט אַ רעכט אויף גלייכן צוטריט צו די אינפֿארמאַציע און אינסטאַנצן פֿון זײַן לאַנד.

3. דער ווילן פֿון די באַפֿעלקערונג זאָל זײַן דער גרונט פֿון דער אויטאָריטעט פֿון דער רעגירונג. אַט דער ווילן זאָל זײַן אויסגעדריקט דורך פעריאָדישע און אמתדיקע וואָלן אין וועלכע עס זאָל זײַן אַן אוניווערסאַלע שטימערעכט, און וועלכע דאַרפֿן געהאַלטן ווערן דורך געהיימישן שטימען אָדער גלייכווערטיקע פּראָצעדורן פֿון פֿרייער אָפּשטימונג.

אַרטיקל 22

יעדער, ווי אַ מיטגליד פֿון דער געזעלשאַפֿט, האָט אַ רעכט אויף סאַציאַלן פֿאַרזאָרג און איז באַרעכטיקט אויף מקיים זײַן, דורך נאַציאָנאַלער באַמיונג און אינטערנאַציאָנאַלער מיטאַרבעט, און לויט דער אָרגאַניזירונג און די רעסורסן פֿון יעדער מלוכה, די רעכט, אי עקאָנאָמישע, אי געזעלשאַפֿטלעכע, אי קולטורעלע, וואָס זײַנען נייטיק פֿאַר זײַן כּבֿוד וועגן און פֿאַר דער פֿרייער אַנטוויקלונג פֿון זײַן פּערזענלעכקייט.

אַרטיקל 23

1. יעדער האָט אַ רעכט אויף אַרבעט, אויפֿן פֿרייען אויסקלייב פֿון באַשעפֿטיקונג, אויף יושרדיקע און גינציקע אַרבעט־באַדינגונגען, און אויף שוין קעגן אַרבעטלאָזיקייט.

2. יעדער, אָן קיין שום דיסקרימינאַציע, האָט אַ רעכט אויף גלייכן געזאַלט פֿאַר גלייכער אַרבעט.

3. יעדער וואָס אַרבעט האָט אַ רעכט אויף יושרדיקן און גינציקן געזאַלט וואָס זאָל פֿאַרזיכערן אים און זײַן משפּחה אַן עקזיסטענץ וואָס פֿאַסט צום מענטשלעכן כּבֿוד, מיט אַ צוגאַב, אויב נייטיק, פֿון אַנדערע מיטלען פֿון געזעלשאַפֿטלעכער פֿאַרזיכערונג.

4. יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרמירן און ווערן אַ מיטגליד פֿון פּראָפֿאַריינען פּדי צו פֿאַרטיידיקן זײַנע אינטערעסן.

אַרטיקל 24

יעדער האָט אַ רעכט אויף רו און אויף פֿרייזייט, אַריינגערעכנט דאָס רעכט אויף אַ געהעריקער באַגרענעצונג פֿון אַרבעטס־שעהען און פּעריאָדישע באַזאַלטע וואַקאַציעס.

אַרטיקל 25

1. יעדער האָט אַ רעכט אויף אַ לעבנס־שטייגער גענוגנדיק אויפֿן געזונט און ווילזײַן פֿון זיך און פֿון דער משפּחה, אינשליסנדיק עסנוואַרג, קליידער, באַהויזונג, מעדיצינישע פֿאַרזאָרג, און נייטיקע סאַציאַלע פֿאַרזאָרג, און אַ רעכט אויף זיכערקייט אין פֿאַל פֿון אַרבעטלאָזיקייט, קראַנקייט, פֿאַרקריפּונג, אַלמנהשאַפֿט, טיפּן עלטער, אָדער פֿעלן פֿון פרנסה אין אומשטאַנדן וואָס זײַנען אויסער זײַן קאָנטראָל.

2. מאַמעס און קינדער זײַנען באַרעכטיקט אויף באַזונדערן אָפּהיט און הילף. אַלע קינדער, צי די מאַמע האָט חתונה געהאַט צי ניט, זאָלן געניסן פֿון דער זעלביקער געזעלשאַפֿטלעכער באַשיצונג.

אַרטיקל 26

1. יעדער האָט אַ רעכט אויף דערציונג. דערציונג זאָל זײַן אומזיסט, לפחות אין די עלעמענטאַרישע און פֿונדאַמענטאַלע סטאַדיעס. עלעמענטאַרע דערציונג זאָל זײַן אָבליגאַטאָריש. טעכנישע און פֿאַכמענערישע דערציונג זאָלן ברייט צוגעשטעלט ווערן, און העכערע בילדונג דאַרף זײַן צוטריטלעך צו אַלעמען לויטן אַקאַדעמישן ווערט.

2. דער ציל פֿון דערציונג זאָל זײַן די פֿולפֿאַכיקע אַנטוויקלונג פֿון דער מענטשישער פּערזענלעכקייט און די פֿאַרשטאַרקונג פֿון רעספּעקט צו מענטשנרעכט און גרונטלעכע פֿרייהייטן. די דערציונג זאָל דערמוטיקן פֿאַרשטאַנד, טאָלעראַנץ, און פֿריינדשאַפֿט צווישן אַלע פֿעלקער, ראַסן און רעליגיעזע־גרופּעס, און זאָל אונטערשטיצן די אַקטיוויטעטן פֿון די פֿאַראייניקטע פֿעלקער אויף אויסצוהאַלטן שלום.

3. די עלטערן האָבן אַ רעכט אויף אויסקלייבן אין פֿאַרויס וואָס פֿאַר אַ דערציונג זייערע קינדער זאָלן באַקומען.

אַרטיקל 27

1. יעדער האָט אַ רעכט באַטייליקן זיך אויף אַ פֿרייען אויפֿן אין דעם קולטורעלן לעבן פֿון דער קהילה, הנאה האָבן פֿון קונץ, און האָבן אַ חלק אין וויסנשאַפֿטלעכע אַוואַנסירונגען און אירע בענעפֿיטן.

2. יעדער האָט אַ רעכט אויף דער באַשיצונג פֿון זײַנע מאָראַלישע און פֿינאַנציעלע אינטערעסן וואָס קומען אַרויס פֿון זײַן וויסנשאַפֿטלעכער, ליטעראַרישער, אָדער קינצלעכער פּראָדוקציע.

אַרטיקל 28

יעדער האָט אַ רעכט אויף אַ געזעלשאַפֿטלעכער און אינטערנאַציאָנאַלער אָרדנונג מיט וועלכער די רעכט און פֿרייהייטן פֿאַרצייכנט אין אַט דער דעקלאַראַציע זאָלן האָבן אַ פֿולשטענדיקן קיום.

אַרטיקל 29

1. יעדער האָט חובות צו דער געזעלשאַפֿט וואָס נאָר אין איר קען זיך פֿרײַ און פֿולשטענדיק אַנטוויקלען זײַן פּערזענלעכקײַט.

2. בײַם אױסניצן זיך מיט זײַנע רעכט און פֿרײַהײַטן, זאָל יעדער זײַן באַגרענעצט בלויז אױף וויפֿל די געזעץ זאָל באַשטימען פֿדי די רעכט און פֿרײַהײַטן פֿון אַנדערע מענטשן זאָלן אױך באַקומען פֿאַסיקע רעספּעקט און פֿבֿוד, און צוליב די יושרדיקע פֿאַדערונגען פֿון מאַראַלישקײַט, פֿון עפֿענטלעכער אָרדנונג, און פֿון אַלגעמײַנעם ווײַלזײַן וואָס זײַנען גילטיק אין אַ דעמאָקראַטישער געזעלשאַפֿט.

3. אין קײן שום פֿאַל טאָר מען זיך נישט אױסניצן מיט דײַאָ רעכט און פֿרײַהײַטן אין קעגנשטעל צו די צילן און פֿרינציפֿן פֿון די פֿאַראײניקטע פֿעלקער.

אַרטיקל 30

גאַרניט אין דער דאָזיקער דעקלאַראַציע טאָר מען נישט טײַטשן מיט דער אימפּליקאַציע, אַז וואָסער־ניט־איז מלוכה, גרופּע, צי מענטש האָט אַ רעכט אױף פֿאַרנעמען זיך מיט וואָסער־ניט־איז אַקטיוויטעט, אָדער אױספֿירן וואָסער־ניט־איז אַקט, וואָס איז געצילט אױף דער צעשטערונג פֿון וועלכן־ניט־איז פֿון די רעכט און פֿרײַהײַטן וואָס זײַנען פֿאַרצײכנט דאָ אױבן.

איבערגעזעצט: רפאל פינקל, שלום בערגער, 1998